

Prezențe teatrale românești peste hotare

„Țândărică“ din nou în lume

În stagiunea recent încheiată, două colective ale Teatrului „Țândărică“ au efectuat turnee în Spania, respectiv R. F. Germania și Olanda. I-am rugat pe regizorii Irina Niculescu și Ștefan Lenkisch, pe secretarul literar Radu Valter și pe actorul-păpușar Valeriu Simion să răspundă la câteva întrebări legate de aceste călătorii.

— Irina Niculescu, ce impresie v-a făcut contactul cu publicul spaniol?

I.N. : În Spania. Teatrul „Țândărică“ se afla la al treilea turneu, echipa de marionete venea însă pentru a doua oară pe meleagurile hispanice. Am fost invitați pentru un lanț de festivaluri internaționale ale teatrelor de păpuși, ce se desfășoară la Sevilla, Bilbao, Zaragoza și Salamanca. Am evoluat alături de formații ale genului din Bulgaria, Italia, Brazilia și țara-gază. Am avut un public deosebit de călduros. Pe lângă copii — festivalurile, lor le sînt consacrate —, ne-au aplaudat și mulți adulți. În anumite orașe, începerea spectacolului trebuia întârziată, pentru că se solicitau încă bilete la casă. Peste tot am fost întâmpinați cu mare interes, atât din partea specialiștilor, cît și a spectatorilor propriu-ziși. Presa și televiziunea au consacrat prezența artiștilor români. La Sevilla s-au filmat fragmente din spectacolul nostru **Anotimpurile minzului** de Vladimir Simon. Am fost solicitată pentru un amplu interviu care să deschidă emisiunea de aproximativ 40 de minute care s-a transmis pe canalul unu al rețelei naționale. Am avut surpriza să constat că eram cunoscuți foarte bine pentru că pe micul ecran se prezentase nu cu multă vreme în urmă **Funguța cu doi bani**, o înregistrare mai veche a unui spectacol de-al nostru. Am făcut un scurt istoric

al Teatrului „Țândărică“, am vorbit despre politica noastră repertorială, despre criteriile etice și estetice care ne călăuzesc. Despre procesul de lucru la un spectacol. Interlocuțoare mea, o cunoscută redactoare a emisiunilor culturale, mi-a pus întrebări în legătură cu sistemul instituțiilor teatrale de stat din România, despre amploarea mișcării artistice păpușărești în lume și la noi în țară. Împreună cu Radu Valter, am mai participat și la alte emisiuni dedicate teatrului nostru de posturile de radio din Bilbao, Zaragoza și Salamanca. S-au organizat întâlniri cu publicul. De exemplu, în orașelul Mairena del Alcor am discutat cu un grup de elevi între 7 și 15 ani, care vedeau pentru prima oară teatrul de păpuși. Recepția spectacolului a fost înlesnită de faptul că am plecat cu o bandă înregistrată în limba spaniolă, cu aceleași voci de la premieră : a fost remarcată contribuția actorilor Valeria Gagealov, Florin Tănase, Petru Lupu, a păpușarilor Valeriu Simion și Valentina Roman, la care s-a adăugat aplombul „pe viu“ al lui Mihai Gruia Sandu. Din acest turneu am și alte amintiri frumoase. La Bilbao, la o conferință de presă, am avut plăcerea să fim prezentați de scriitorul Xavier Vilafane, care cu ani în urmă a participat la un festival internațional în țara noastră și a devenit un admirator constant al culturii românești. Autor al unor piese pentru păpuși, este el însuși animator de teatru. Un poet, un om extraordinar care a avut fantezia să refacă, într-o căruță, peregrinările lui Don Quijote. La cîtăva vreme după încheierea turneului, am primit două scrisori de mulțumire, una din partea primăriei din Bilbao, alta de la organizatoarea Concha dela Casa, scrisori în care eram și rugați să-i ținem la curent cu realizările teatrului nostru. Păstrez aceste mărturii ale prețurii muncii noastre...

— Radu Valter, relațai-ne, vă rog, care au fost ecourile în presa spaniolă.

R.V.: Ziarul „Hoja del Lunes” consemna că la „Teatro Principal” din Zaragoza „al IV-lea Festival internațional de teatru de păpuși a început cu ansamblul cel mai reprezentativ: marionetele lui „Tândărică” din România”. În același oraș, ziarul „El Dia” își intitula reportajul „Cu un spectacol prestigios, Teatrul „Tândărică” a deschis ieri al IV-lea festival al păpușilor”. Numărul 139 al periodicului „Casa Grande” din Salamanca scria: „„Tândărică”, ansamblul creat în 1949 sub direcția Margaretei Niculescu, a ajuns a fi unul dintre cele mai novatoare nuclee ale teatrului de păpuși din a doua jumătate a secolului”, iar ziarul „El Adelanto” din același oraș afirma că acest teatru „a pus bazele unei noi estetici” a artei păpușărești. Toate publicațiile și-au însoțit cronicile, reportajele și interviurile cu fotografii din spectacolele Teatrului „Tândărică”. A fost o călătorie interesantă, care ne-a prilejuit utile confruntări cu trupe străine, cu un public nou. În puținul timp liber pe care l-am avut la dispoziție — pentru că ne deplasam mereu dintr-un loc în altul și jucam uneori și câte două spectacole pe zi —, am reușit totuși să vedem câteva minunate opere arhitecturale, catedralele din Leon, Burgos și Barcelona. Am petrecut și două ore în Veneția. Era 4 ianuarie, ne plimbam cu vaporetto pe Canale Grande, era cald și era soare. A doua zi, aveam să înfruntăm gerul Dolomiților...

— Stimate Ștefan Lenkisch, povestiți-ne cum a decurs turneul întreprins în R. F. Germania și Olanda cu spectacolul dumneavoastră Don Quijote...

S.L.: Turneul a fost organizat de Agenția teatrală Landgraf și a avut ca obiectiv testarea publicului din Olanda și din nordul Germaniei, în legătură cu posibilitatea de a prezenta spectacole de teatru de păpuși și marionete. Ideea a fost de a susține reprezentații de o factură mai deosebită, modernă, deoarece în general arta păpușărească, fiind legată de folclor și deci de tradiție, este mai puțin deschisă înnoirilor. Pentru această întâlnire a fost aleasă Povestea lui Don Quijote, care de fapt este un poem muzical în șase părți, pe muzica lui Paul Urzulescu, și care încearcă să evoce scenic pe eroul lui Cervantes într-o ipostază poetică. În absența cuvintului, imaginea urma să poarte ideile autorului cât mai aproape de spectator. Este folosită din plin virtutea principală a măștii, a păpușii de teatru: *tăcerea*. Spectacolul este

conceput să se desfășoare pe o scenă mare, nu în spațiul restrâns cu care sînt obișnuiți spectatorii din perimetrul geografic vizitat; aceasta a și fost prima impresie consemnată de public și presă. Dealtminteri, scenografia a fost apreciată pentru rafinamentul coloristic și forța desenului — cum remarcă un ziarist. Au fost citeva întâlniri cu publicul după spectacol. Cea mai interesantă mi s-a părut cea din Landgraf, printre spectatori aflându-se psihologi, profesori. La discuții au participat și membri ai asociațiilor de spectatori, care s-au interesat de modalitățile noi folosite de Teatrul „Tândărică”. S-a dezbătut problema impactului artistic pe care o plastică neconvențională, în aparență nu gândită special pentru copii, îl poate avea în dezvoltarea gustului artistic. Poate de aceea elementul cel mai apreciat al montării noastre a fost invitația la meditație. La spectacole au asistat și grupuri de artiști păpușari, astfel că dialogul purtat a fost eficient și ne-a stimulat permanent de-a lungul întregului turneu. Au fost discuții pasionante între cei care ar fi dorit să vadă istoria lui Don Quijote transpusă într-o piesă pentru copii și cei care socotesc mult mai profitabilă comunicarea cu micii spectatori prin intermediul ideii majore a operei. Cum a trebuit să ne supunem unui ritm strîns, deoarece aveam de susținut 17 reprezentații în doar 12 zile, am putut face prea puțin „turism”, așa că am văzut doar în fugă localitățile prin care am trecut: Eindhoven, Breda, Dortmund, regiunea Hamburgului, Nürnberg...

Am întâlnit, la un moment dat, un grup de studenți spanioli care ne-au adresat o invitație spontană, argumentînd că reprezentarea marilor clasici universali are de cîștigat din viziunile scenice proaspete datorate artiștilor străini. Presa a înregistrat interesul pe care l-a stîrnit trupa românească, iar radio-televiziunea a avut, pe canalul doi, o jumătate de oră de emisie consacrată spectacolului și teatrului nostru.

— Valeriu Simion, sinteți veteranul trupei Teatrului „Tândărică”. Ați colindat mai toată lumea. Din perspectiva ultimei călătorii, cum ați defini noțiunea de turneu?

V.S.: Astăzi sînt cel mai „bătrîn” din trupă, și într-un fel pot spune că mă identific cu destinul acestui teatru. Sîntem mîndri să purtăm stindardul artei românești și peste hotare. În ceea ce ne privește, turneele presupun, de obicei, revenirea pe aceleași meleaguri, stacheta

I. C.

(continuare la pag. 188)

— Au influențat aceste observații direct punerea în scenă?

D.M.: Nu. Am înțeles doar mai bine că, adresându-mă publicului de acolo cu o piesă despre condiția puterii periclitată de fapte de domeniu anecdotei (cum este pierderea unei scrisori), pot miza pe participarea atentă a spectatorului.

— În ce a constatat originalitatea viziunii?

D.M.: Originală sau nu, am dorit mai ales o viziune coerentă și fidelă artistică spiritului caragian. Am deplasat întreaga acțiune a piesei din interioare în piața orașului. Astfel, licitația se face la vedere, în spațiul public prin excelență care este piața. În același timp, întreaga mascaradă se consumă între citiva, puțini, indivizi care joacă o comedie a disimulării diplomatice, de la retorismul fanfaron la drăgălășenia perfidă. Spațiul scenografic imaginat de Dragoș Georges-cu figura clădirile principale ale orașului, scena fiind foarte mare, și permițând asta. Am încercat mai ales să arăt, simbolic, înțelesurile subtextuale ale piesei. În scenă se află o barcă, plutind propriu-zis pe un fel de baltă mai mărișoară, pe care însă personajele o văd la început ca pe o adevărată mare și

încep să „navigheze”. Totul se dovedește a fi o farsă teribilă și grotescă, iar în final, Cetățeanul turmentat (în optica mea, o replică în haină de Mitică a lui Jacques Melancolicul) se înecă în această baltă, în timp ce restul lumii petrece. Cațavencu, la rindul său, e un foarte tânăr diplomat, pus pe fapte mari, un Răcă Venturianu mai puțin școlit. Am avut o echipă bună de actori și asta m-a stimulat mult, mi-a permis să duc la capăt intenții îndrăznețe în legătură cu textul.

— Cum a reacționat critica?

D.M.: Favorabil. Deocamdată, nu am decît primele ecouri în presă, deoarece am plecat imediat după premieră. Ce m-a bucurat a fost reacția unui public alcătuit în exclusivitate din studenți, la avanpremieră. Receptivitatea lor la umorul cinic și lucid al piesei a fost impresionantă.

— Liviu Ciulej era de părere că tinerii sînt singurul barometru sigur al calității unui spectacol. Neîntîlnind condiționali de prejudecăți, reacția lor este una spontană, deloc alterată.

D.M.: Într-adevăr, am avut această confirmare.

Corina ȘUTEU

(continuare de la pag. 185)

calității se cere deci a fi mereu ridicată, ca să nu-i dezamăgim pe cei care ne cunosc și ne prețuiesc. Plecînd, primim un mandat din partea întregului colectiv, și, prin disciplină și multă muncă (avînd în vedere condițiile dificile ale oricărei deplasări), încercăm să ducem mesajul spiritualității românești în lume. Fîndcă totdeauna ne-am respectat publicul de acasă, putem oricînd să pornim la drum, răspunzînd (cred, sper) oricăror exigențe. Acest spectacol drag mie, cu care am fost și în alte turnee, Povestea lui Don Qui-

jote, reprezintă o fericită întîlnire între regizorul Ștefan Lenkisch, scenograful Mirona Buescu și noi, interpreții; trebuie să o pomenesc în primul rînd, desigur, pe Brîndușa Zaița Silvestru, care joacă „în travesti” rolul titular. Succesele raportate peste hotare, și, deopotrivă, aprecierile publicului de acasă, mi-au consolidat credința în vitalitatea acestei arte, de nobilă și veche tradiție. Le spun și colegilor mei mai tineri, vă spun și dumneavoastră, după ani de carieră sînt mîndru că mă pot recomanda: sînt păpușar: